

44790

Inv. A. 16. 870

567315

Discursul

d-lui senator Constantin Onciul

rostit în ședința din 1 Noembrie 1924 cu prilejul
discuțiunii asupra Adresei de răspuns la Mesajul
Tronului

136832

Cernăuți 1924

Institutul de arte grafice și editură „Glasul Bucovinei”
Strada Iancu Flondor 33

1956

Biblioteca Centrală Universitară
"Carol I" București
Cota... 44790

Re 136/09

44790
136832

B. C. U. - Bucuresti

C136832

Discursul

d-lui senator Constantin Onciul

rostit în ședința din 1 Noembrie 1924 cu prilejul discuțiunii asupra Adresei de răspuns la Mesajul Tronului.

D. Tony Iliescu, vicepreședinte: D. Constantin Onciul are cuvântul.

D. Constantin Onciul: D-lor senatori, nu pentru a complecta seria celor cari s'au înscris ca vorbitori cu prilejul discuțiunii asupra răspunsului la Mesajul Tronului, nu pentru acest scop m'am anunțat la cuvânt, ci pentru că cred, că este potrivit și indicat ca și un vorbitor din provinciile alipite să se pronunțe asupra politicei generale de actualitate a acestei țări, cât și pentru ca să fiu interpretul fidel și cât se poate de sincer al repercusiunilor ce această politică exercită asupra provinciilor alipite.

De misiunea aceasta tocmai noi cei din provinciile alipite ne putem achita cu atât mai bine, cât de abia cetățeni de 6 ani, noi nu suntem încă așa de implicați în inevitabilele certe și pasiuni politice, cari numai prea adesea fac să se piardă măsura și să se recurgă la exagerări.

Ciocnirile, violențele ce se produc fatalmente în politica militantă, pe noi nu ne-au lovit încă așa de adânc, încât în noi să se nască sentimentul de răsbunare sau ranchiunul. Dar și pentru un alt motiv noi acei din provinciile alipite suntem mai proprii de a face o critică imparțială, fiindcă mentalitatea noastră, formată la cultura străină, negreșit este mai greoaie, dar, pe de altă parte, ea este mult mai calmă, mai mediativă și obiectivă, și deci mult mai proprie de a judeca imparțial chestiunile politice.

Cu aceste cuvinte introductive, să-mi dați voie ca să evoc fondul expunerilor ce mă preocupă.

D-lor senatori, după prăbușirea Puterilor Cen-

trale, și după alipirea nouilor provincii, către Statul mărit român, negreșit că pentru toți acei cari își dădeau seama de împrejurările schimbate, era limpede că și o nouă orientare politică trebuia să intervină pentru toți acei cari cu seriozitate se gândeau la progresul și viitorul acestei iubite patrii.

Făgașele înguste și, în noua configurațiune, neutilizabile ale trecutului politic cu particularismul său regional, isvorit din existența diferitelor stăpâniri străine, trebuiau fatalmente părăsite cu dispariția acestora și în locul lor se ivi necesitatea ca noii cetățeni, pentru a se evita fărâmițarea energiilor atât de păgubitoare Statului, să se încadreze la formațiuni politice mari, cari să se întindă asupra întregului teritoriu al țării, și care să dea garanția că prin ele se poate asigura dezvoltarea ascensională a României întregite.

În căutarea acestor formațiuni politice ale vechiului regat, noii cetățeni și-au îndreptat privirile în deosebi asupra partidului liberal. Multiple au fost cauzele pentru cari interesul se fixase asupra acestui partid.

Doar era înscrisă în programul lui contopirea tuturor elementelor românești, noi și vechi, într'un Stat național unitar :

(Părintele protopop Gh. Popovici, vicepreședintele, ocupă fotoliul președințial).

D. C. Onciul: D-lor senatori, atunci când pentru prima dată toate țările române s'au adunat sub cutele unuia și aceluiaș steag, s'a pus chestiunea: autonomie sau unitate perfectă? Sunt mândru să pot spune că Bucovina a fost în fruntea acelora care, din capul locului, s'au desbărat de orice accente regionaliste sau de autonomie, și care a recunoscut, că pentru propășirea acestui neam nu poate să existe decât numai o unitate perfectă. (Aplause prelungite).

Oare autonomiile la ce ar fi fost bune? Dacă facem analiza de ce va să zică autonomie, regionalism sau separatism, ajungem la rezultatul, că autonomia este de râvnit, când interese speciale, cari ar putea fi compromise într'un întreg, trebuiesc îngădite, ca să poată rezista. Și dacă acesta este scopul unei auto-

mii, unui regionalism atunci mă întreb : care ar fi fost rațiunea ca ele să fie menținute în Bucovina, Basarabia ori Transilvania ? Rațiunea ar fi fost ca să se salveze o Bucovină nemțită, o Transilvanie maghiarizată (aplause prelungite), ori ca să se lase să existe mai departe cnutul moscovit în Basarabia ? (Aplause prelungite).

Înțeleg foarte bine când partidul național ardelean, în luptele sale în contra ungarilor, cerea reînființarea autonomiei Transilvaniei ; atunci avea tot dreptul să o ceară, fiindcă numai îngrădindu-se cu această autonomie, poporul românesc putea să fie mai sigur să-și salvgardeze naționalitatea, religia și limba sa.

Înțeleg asemenea foarte bine, că ungurii, îndată ce au primit puterea Statului în mâinile lor, au desființat autonomia Transilvaniei, căci prin aceasta ei își puteau ajunge mai ușor scopul de a domina pe români și a-i maghiariza.

D. Al. Aciu : Și nu și-au ajuns scopul nici ei.

D. C. Onciul : Este o fericire a Providenței că ați scăpat, căci altfel ați fi fost pierduți.

Dar d-lor senatori, această hotărâre a Bucovinei și mai pe urmă și a Basarabiei a putut fi efectuată cu atât mai ușor, cu cât înaintea noastră plana mărețul exemplu de jertfă al Moldovei, atât de important și strălucitor în istoria românească, al acestei Moldove care, dintr'un Stat independent complet organizat cu voievozii săi, cu Parlament propriu și cu propria-i administrație, a trebuit să renunțe la toate acestea, pentru a deveni o simplă regiune a noului Stat, al Moldovei, care a produs cele mai mari genii ale românismului și care numără la activul ei neîntrecuta figură a voevodului Ștefan-cel-Mare pentru a putea pretinde în orice împrejurări o situație privilegiată.

Și dacă această Moldovă a putut să renunțe fără preget la orice veleitate de regionalism și autonomie, atunci Transilvania iobagă, Bucovina suprimată, Basarabia strivită de cnutul rusesc, nu puteau să aibă nici un drept ca să menție acest regionalism ori această autonomie.

D. Al. Aciu : Au dreptul însă ca să fie guvernate conform Constituției.

D. C. Onciul : D-lor senatori, pe lângă sus vorbitul principiu înscris în programul liberal, adică principiul unității perfecte și definitive a tuturor elementelor populare românești, se mai adaugă și, aș putea zice, formidabilul principiu al partidului liberal : „prin noi înșine“. (Aplause prelungite).

D. Al. Aciu : La pașapoarte.

D. C. Onciul : Dumneata te consideri dintr'o țară foarte cultivată și te rog să păstrezi formele parlamentare.

D. Al. Aciu : Eu sunt din România-Mare, român ca și dumneata, și nu ai dreptul ca să mă insulti.

D. C. Onciul : Nu mă las intimidat de dumneata. Păstrează formele civilizate ale Parlamentului. (Intreruperi, sgomot).

Strigă în pusta dumitale, nu aici. (Sgomot).

D. Al. Aciu : Aceasta este revolta ardelenilor : cuvintele nesocotite pe cari le spui dumneata. (Sgomot).

D. C. Onciul : Este sub demnitatea mea să-ți răspund mai departe, dacă nu înțelegi să păstrezi formele civilizate ale parlamentarismului. (Aplause).

D. Al. Aciu : Să mă acuzi pe mine ardelean, care am luptat pentru unirea românilor... (Sgomot).

Părintele Protopop Gheorghe Popovici, vicepreședinte : Vă rog continuați, d-le orator.

D. C. Onciul : Pe lângă principiile sus vorbite, se mai adaugă d-lor, formidabilul și strălucitul principiu al partidului liberal : „prin noi înșine“.

D-lor senatori, cred că pot să fiu dispensat de a repeta ceea ce d. Vintilă Brătianu, într'un magistral discurs, a dezvoltat aici arătând ce va să zică lozinca noastră „prin noi înșine“ și câtă binefacere și câtă fericire a adus țării și ce va să zică ceea ce se numește sprijinul străinătății și intervențiune străină și cât amar și câtă daună a adus aceasta țării și poporului.

E destul să vă reamintesc în rezumat, din expunerile plastice ale d-lui Brătianu, dureroasa constatare bazată pe cifre oficiale, că de câte ori capitalul străin covârșește în întreprinderi, românilor sunt rezervate numai două locuri de onoare : portarul și paznicul de noapte ! Insuși d. Matei Cantacuzino în cuvântarea sa, a recunoscut că de fapt partidul liberal nici odată nu

a recurs la sprijinul străinătății, ci s'a bazat totdeauna pe puterile sale proprii și pe demnitatea sa proprie. Sunt mândru a constata că această demnitate a salvat și demnitatea națiunii românești întregi. (Aplause).

Precum rezultă în deosebi din interesantele expuneri ale d-lui Brătianu referitoare la chestiunea petrolului, care dacă ar fi fost condus după normele pe cari cu multă văicăreală le propăvăduiau încă cu decenii înainte, partidele contrare și cari culminau în cererea ca acest petrol, din cauză că lipsesc capitaluri românești și că țara nu dispune de personal românesc instruit, să fie vândut streinilor pe un secol întreg, ar fi compromis pentru totdeauna nu numai interesele economice ale țării, vânzându-se acest petrol pe prețuri azi derizorii, dar și interesele superioare ale apărării naționale, știut fiind ce factor important se învederează a fi actualmente petrolul în caz de război, și, în sfârșit, ne-am fi prezentat și în fața străinătății ca o națiune istrăvitoare, matură de interdicție. (Aplause).

D-lor, ce înseamnă acest capital străin de care vorbește atât de mult opozițiunea și pe care îl menționează și-l exaltează în fiecare moment, veți înțelege d-voastră cel mai bine, dacă îmi veți da voie ca pe acești propovăduitori ai intrării capitalului străin să-i supun unui „Vade mecum“ prin provinciile alipite și unde să le arăt, pas cu pas, ce teribile ravagii, din punct de vedere românesc, a făcut acest capital în provinciile alipite.

Este de ajuns să vă spun că în epoca în care Bucovina s'a alipit de patria mamă, în întreaga țară se găseau la căile ferate funcționari, 95⁰/₁₀₀ străini și 5⁰/₁₀₀ români. În magistratură erau 80⁰/₁₀₀ străini și 20⁰/₁₀₀ români, la poștă și telegraf aceleași raporturi. În proprietatea rurală mare, nu vorbesc de cea mică țărănească, tot astfel; în ceea ce privește proprietatea urbană aceiași disproporție, ba mai formidabilă încă, pentru că cuprindea aproape 95⁰/₁₀₀.

Se mai adaugă, că în acea epocă în întreaga Bucovină nu exista nici o unică bancă comercială românească, că toate industriile și tot comerțul se găseau în mâini străine, că în deosebi industria lemnului, cea mai

bogată în acele regiuni păduroase, formează domeniul aproape exclusiv al unor exploatare străini de noi.

Și acum, d-lor senatori, dacă ați înțeles acest dezastru economic în care se sbătea și se sbate Bucovina — și dați-mi voie să accentuez că aceeași proporție se găsește și în Transilvania, și tot așa și în Basarabia — atunci vă întreb: ochii înlăcrimați și solicitanți ai noilor cetățeni, îndreptându-se către vechiul regat și analizând toată structura și toate formațiunile politice, unde putea ei să se fixeze? Asupra partidului d-lui Iorga idealistul? Imi vine în minte pasagiul din „Paraziții” lui Delavrancea. Acolo un tânăr idealist dar sărac, vine la București să îmbrățișeze studiul dreptului. Ne mai putând suporta mizeria, constată cu durere că cu Dreptul Roman oricât de ideal și perfect ar fi nu poate să-și cârpească cismele.

Așa cred și eu d-lor, că cu idealismul d-lui Iorga, oricât de admirabil ar fi el, nu se poate soluționa situațiunea economică atât de dezesperată în care se sbate Bucovina, Basarabia și Transilvania, în cecece privește elementul românesc, și care după mine este de o importanță capitală și primează toate celelalte chestiuni, căci numai printr'o soluționare potrivită a acestei probleme, provinciile alipite pot să devină cu adevărat românești. Sau poate noii cetățeni să-și fi îndreptat privirile către partidul generalului Averescu? Pentru ca bunurile de tezaur emise asupra străinătății să ne dea o mână de ajutor? Sau către țăraniști? Acei cari nici până astăzi nu au fost în stare să înjghebeze nici cea mai umilă instituțiune de credit pentru țărani, ai căror apărători prin excelență pretind a fi.

În fața acestor împrejurări sunt mândru a putea conchide că cecece formează un capăt de acuzațiuni atât de vehemente în contra partidului liberal și anume că ar avea bănci și instituțiuni economice, că ar poseda industrie și ar face comerț, că toate aceste acuzațiuni în ochii noștri, a noilor cetățeni din provinciile alipite, sunt un titlu de glorie neperitoare, cari fac numai onoare unui partid românesc, dar nici când nu pot să constituie o ocară. (Aplause)

D. N. Trandafirescu: Care va să zică cu cismarii!

D. C. Onciul: Țipătul de durere din provinciile alipite îl repet aci din nou, atrăgând atenția vechiului regat și în special a partidului liberal, să vină în aceste provincii alipite pentru a desrobi un neam de a doua oară, un neam care odată politicește era subjugat, dar care și azi este încă economicește subjugat de capitalul străin (Aplause).

D-lor senatori, în liniamente generale v'am expus motivele ce ne-au determinat pe noi cei ce îngândurați de trista situațiune a elementului românesc în provinciile alipite suntem animați de via tendință și dorință să scoatem de sub jugul, atât economic, cât și cultural, populația și masele mari ale românilor din aceste provincii, să ne înrolăm în rândurile partidului liberal.

Totuș cred, că ași fi unilateral dacă m'ași ocupa numai de aceste considerente și dacă nu ași face și analiza celorlalte partide, celorlalte instituțiuni politice, celorlalte structuri politice pe care le-am găsit în vechiul regat, pentru ca prin punerea în prezență a tuturor să putem vedea dacă motivele ce ne-au determinat să ne alăturăm partidului liberal au fost sau nu greșite.

În această ordine de idei, dați-mi voe să încep cu partidul național român, sau mai bine zis cu partidul ardelenilor.

D-lor senatori, ori de câte ori trebuie să ating această chestiune, vă mărturisesc sincer că sunt copleșit de o profundă emoție și de o adâncă duiosie, căci ar fi fost foarte firesc — deoarece nu este ciment mai solid decât suferința îndurată în comun și între noi bucovinenii și frații noștri ardeleni ființează acest cheag atât de tare, chiagul suferințelor îndurate — ca cu bucurie și plăcere să văd, că acum după ce am intrat în acelaș stat să putem să ne strângem, cu prietenie și frăție și mai bine mâinile noastre.

Cu durere trebuie să mărturisesc însă, că, deoarece frații noștri din Ardeal și în deosebi partidul național român a apucat pe căi pe cari noi nu i-am pu-

tut urma, și a bătătorit poteci, pe cari noi nu înțelegem să le călcăm, dragostea noastră frățască a fost afinsă de decepțiune.

D-lor din partidul național ardelenesc, prea îndelungat, atât prin vorbe cât și prin fapte, d-voastră ați accentuat regionalismul și separatismul. Cuvântul „regățean“ a luat naștere pe pământul Ardealului și teoria ardelenescă a lui „Monroe“: „Ardealul ardelenilor“ este produsul unei somități a partidului național român, a d-lui Vaida-Voevod.

În astfel de împrejurări, fraților din partidul național ardelenesc veți înțelege bine că Bucovina, acea Bucovină care s'a desbărat din capul locului de veleitățile de separatism, nu putea să fie alături de d-voastre. (Aplause).

Pe de altă parte, fraților din partidul național român, prea v'ați angajat în lupta ce nu vă importă pentru prefinsele drepturi ale celor cari un mile iu întreg și până eri încă, în mod puțin omenos, v'au apăsă. Și prea ați combătut cu vehemență partidul liberal, tocmai pe temeiul acelor fapte ale lui, cari sunt cele mai strălucitoare și mai meritoase din câte le are: pe chestiunea independenței economice.

Întâmplător m'am întâlnit odată cu un personaj marcant din acest partid și acostându-mă, m'a apostrofat în următorul mod: bine, d-le liberal, când veți pleca voi dela putere, prima noastră faptă va fi sdrobirea Băncei Românești. Aferim de faptă! Acești domni ardeleni nu au găsit în țara românească atâtea bănci străine, bănci cu capital și cu personal străin, pe care să le onoreze cu persecuțiunea lor? Pentru dânsii, fapta cea mai mare este a sdrobi această măreață și unică bancă adevărat românească din țara românească?! Dacă dela venirea lor la putere să ne așteptăm numai la atâta ispravă constructivă nu am trebui să desnădăjduim de viitorul acestui neam? (Aplause).

Dar eu, și cu mine mii de cetățeni din provinciile alipite socoatem că acești frați din partidul național ardelenesc trebuia să facă ceea ce fiecare din provinciile alipite era dator să facă, adică să se încadreze fiecare după placul său în instituțiunile politice mari universale,

cuprinzând țara întreagă, și, amalgamându-se cu cei din regat, să producă acest complex amalgam de care avem absolută nevoie pentru a ieși ca un popor unitar. Și atunci fraților ardeleni, dacă în loc să vă izolați și să vă separați ați fi făcut aceasta, atunci din contopirea d-voastre cu noi, basarabeni și bucovinenii, înăuntrul aceluiaș partid am fi avut puterea să ne impunem cu ceea ce este bun și superior la noi și ar fi eșit succesul și am fi adus un aport țării întregi, care i-ar fi făcut onoare, ei și nouă! (Aplause).

Să mă explic. Dacă, de exemplu, în aceste împrejurări, adică în colaborarea românilor ardeleni, basarabeni și bucovineni înăuntrul aceluiaș partid, noi, aceștia din provinciile alipite, am fi venit și am fi spus celorlalți din vechiul regat: camarazilor, fraților regățeni, noi cei din provinciile alipite, secole de-a rândul am fost guvernați și administrați de funcționari de carieră, de funcționari cari erau stabili, cari trebuiau să arate știința lor juridică-administrativă absolut indispensabilă într'un Stat modern cu legi administrative complicate și cu un angrenaj administrativ complicat pentru a putea fi aplicate; și noi, pentru aceste motive nu putem și nu ne vom supune la un regim în care să fim guvernați și administrați bunăoară de instituitori, de farmaciști, de ingineri silvici.

Și aceasta nu cumva dintr'un capriciu al nostru, ci pentru că dacă am da o ochire dincolo și dincoace de fostele granițe artificiale, am constata imediat că după rezultatele manifeste stabilitatea funcționarilor administrativi, cu simțul de răspundere, cu conștiință și experiență, este un mare avantaj, față de ceilalți, cari nu vin decât la rezezeală fără cunoștințe juridice administrative, fără experiență și fără tradiție funcționărească, pentru ca efemeri cum sunt să dispară odată cu guvernul!

Și dacă, d-lor senatori, frații ardeleni în loc de a se izola, s'ar fi unit cu noi bucovinenii și basarabeni și dacă iarăș, pentru a da un exemplu nou, am fi venit și am fi spus: Fraților din vechiul regat, noi am fost asupriți e drept și din cauza aceasta ne sfiim să afirmăm că suntem la nivelul cunoștințelor administrative și politice, de exemplu ale generalului Averescu, și pentru a-

ceasta noi nu cutezăm să aspirăm să avem miniștri președinți ai României întregite; dar dați-ne voie, pentru a ne potoli dorul nostru de învățătură, pe care și d-voastre o cereți dela noi, să împărțim după un coeficient în proporție cu masele poporului pe care le reprezentăm, adică de exemplu într'o proporție de 7 și jumătate și 7 și jumătate, sau de 50 de procente. Căci după deducerea minorităților, cam aceasta este proporția dintre cetățenii cei noi și cei vechi. Cred că frații noștri din vechiul regat nu ar fi refuzat și ar fi făcut această împărțire a posturilor din instituțiunile centrale dela București încât prin concursul ambelor acestor părți să se producă amalgamarea atât de dorită de toți. (Aplause).

Și d-lor, pentru a continua cu exemplele acestea, dacă am fi venit noi bucovinenii, basarabienii și ardeleonii și ne-am fi adresat tot fraților din Vechiul Regat și am fi spus: este drept, noi nu posedăm oameni financiari cari să-și fi consacrat viața lor întregă studiului chestiunilor financiare și cari să fi servit bănci mari din București, din Galați, Brăila sau Craiova și din cari se recrutează guvernatorii Băncii Naționale. Nu avem această pretențiune și nu cerem ca din rândurile noastre să fie un guvernator al Băncii Naționale. Dar ceea ce cerem noi și ceea ce trebuie să ni se dea, este că, într'un coeficient tot potrivit masei poporului ce reprezentăm, să avem locurile cuvenite, mari și mici, la Banca Națională precum și în general în celelalte instituțiuni publice și de interes colectiv.

Și, d-lor, eu sunt convins că procedând astfel noi ne-am fi impus cu ceea ce este superior în provinciile alipite și ce este adoptabil pentru toți ceilalți români, și prin faptul acesta am fi realizat ceea ce dorim cu toții din toată inima: amalgamarea completă penetrațiunea reciprocă a tuturor sufletelor românești. În loc să procedeze astfel, ce au făcut însă frații noștri ardeleni din partidul național ardelenesc?

Ei s'au îngrădit, pentru a întrebuința un dicton englez, într'o splendidă izolațiune. Ei s'au constituit într'o potență aparte în Stat, ne voind să se amestece cu nimeni și prin faptul acesta voi, fraților ardeleni din

partidul ardelenesc, v'ați condamnat voi înșivă la inacțiune, inactivitate și sterilitate. (Aplause).

După aceste reflexiuni, dați-mi voie, d-lor senatori, să mă apropii cu smerenie și de partidul țărănesc, acel partid care în această incintă, este atât de strălucitor reprezentat prin d. Costăchescu, d. Matei Cantacuzino și prin d. Trandafirescu.

Să mă scuze dumnealor, dar chiar firma, ca a-tare, este ceva sfidător. Partid țărănesc? Numai pentru a ilustra această concepțiune șubredă, să-mi dați voie să opun exemplificativ acestui partid țărănesc un partid preoțesc, un partid dăscălesc și un partid advocățesc. Căci, dacă este admisibilă o astfel de construcție politică, atunci tot atât de admisibilă și tot cu atâția sorti de isbândă trebuie să fie și de pildă un partid advocățesc. Și atunci vom vedea acest partid advocățesc că vine și spune: Jos cu celelalte partide, jos cu bandiții și cu canaliile infecte, nouă ni se cuvine conducerea acestei țări.

D. General D. Lambru: Apoi a lor este! (Ilaritate).

D. C. Onciul: Negreșit, în țările civilizate ale Apusului existau și există formațiuni politice pe baze economice, așa numitele partide agrariene. Dar aceste partide agrariene nu reprezintă o clasă, care și-a defipt menirea să proclame lupta unei clase contra tuturor celorlalte ci sunt un partid care au un scop economic bine determinat și care nu voește decât să valorizeze cât mai bine posibil lucrurile ce le produc.

D. N. Trandafirescu: Suntem de acord.

D. C. Onciul: Dar, în acelaș partid, d-le Trandafirescu, se găsesc pe lângă țărani și mari proprietari feudali, grafi și baroni.

D. N. Trandafirescu: Ca și la noi. (Ilaritate).

D. C. Onciul: La d-voastră nu se găsesc, d. Matei Cantacuzino și-a schimbat deja...

D. I. G. Duca, ministrul afacerilor străine: D. Mihalache este printre grafi sau baroni? (Ilaritate).

D. C. Onciul: Dar, d-lor senatori, pentru a face plăcere d-lui Trandafirescu, mă pun chiar prin imposibil în ipoteza că își are rostul său și un astfel de

partid. Atunci dacă este un partid, consecința firească este că el trebuie să aibă și un program de revendicări, pentru că un partid care nu are program de revendicări, care nu aspiră la nimic, nu este partid viabil, el s'a sleit.

D-lor, acasă între cei patru pereți ai mei adesea am socotit și am chibzuit, care ar putea să fie acest program de revendicări al partidului țărănesc și nu am putut da de urma lui.

Căci știm, d-lor, că în epoca în care trăim s'a făcut fără vărsare de sânge și fără răzvrătiri o donațiune formidabilă de patru până la șase milioane hectare distribuite țăranilor pe un preț de nimic, ceva ce în storia universală nu are precedent.

Prin urmare în ceea ce privește pofta de pământ, eu cred că partidul țărănesc nu numai trebuie să fie extrem de satisfăcut, dar în fața lipsei de sol distribuabil nici nu mai poate să aibă vreo revendicare sau doară dacă mai aspiră ca să aducă și luna și stelele, ca să le împartă între țărani. (Aplauze, ilaritate).

Dar d-lor, se mai adaugă încă un alt lucru; acești țărani, în special cei din vechiul regat cari până acum erau lipsiți de sufragiul universal, acum îl au.

D. N. Trandafirescu: Nu prea îl au.

D. C. Onciul: Acești țărani, cari în Transilvania și în Vechiul Regat, până ieri alaltăieri, n'au avut școli suficiente, le au astăzi și pe acestea. Eu vă rog, d-le Trandafirescu și regret că nu este și d. Costăchescu aci, să-mi spuneți: care este și care mai poate fi programul de revindicări al partidului țărănesc, fără a cădea în păcatul demagogiei.

D. N. Trandafirescu: Să fie o aplicațiune cinstită a sufragiului universal.

— Fiind ora 17, Senatul, consultat, admite prelungirea ședinței.

D. C. Onciul: În căutarea mea după un punct fix de program al partidului țărănesc, mă gândeam adesea la persoana d-lui Costăchescu. Nu șovăesc să zic și dela tribuna aceasta: îl venerez și stimez pe acest bărbat din toată puterea sufletului meu pentru că îl știu om cuminte, om deștept și urban. Și atunci, știindu-l

aşa, din zi în zi mă aşteptam cu nerăbdare, ca d. Costăchescu să vină aici la această tribună şi, degajându-se de orice postulat demagogic, cu impetuoşitatea opozan-
tului să ceară pentru această ţărănime o sistematizare cât mai grabnică a satelor, un mai bun aspect al caselor ţărăneşti, pentru că să nu mai vedem acea îngămădire de case ţărăneşti, cu aspect african. Nu mai puțin credeam că şi d. Trandafirescu, desbarându-se de veleităţi demagogice, se va sui la această tribună să declare: noi partidul ţărănesc suntem aderenţi ai sufragiului universal, dar noi dorim, ca numai acei ţărani să aibă dreptul de vot cari ştiu carte, cari au mîntea luminată şi ştiu ce se petrece în lume, pentru ca să nu mai vedem la alegeri simpli figuranţi nepricepători de rostul chestiunilor la ordinea zilei. Regret că din toate aceste dorinţe ale mele nimic nu s'a realizat. Nici d. Trandafirescu, nici d. Costăchescu nu vreau să ia această iniţiativă.

În schimb însă, o semnificativă întâmplare caracterizează adevărata situaţiune. Era, când în această incintă se discuta proiectul învăţămîntului primar. Tocmai ajunsesem la articolul în care era vorba de amendă respectiv, prin comutaţie, de închisoare pentru ţăranii cari nu vor trimite pe copiii lor respectiv nu îi vor lăsa să urmeze şcoala primară.

Atunci d. Trandafirescu, care se instalase înapoia mea, s'a răstît de acolo: „ştergeţi acest articol, căci prin această măsură răsvrăţiţi ţăranii“. Ori, eu cred că acela ce nu are înaintea ochilor săi blanele copilului, acela trebuie să fie condamnat cu asprime. Ţăranul care nu va lăsa pe copilul lui să meargă la şcoală, care sugrumă fericirea viitoare a copilului lui, pentru acesta însuşi d. Trandafirescu, oricât de neplăcută ar fi măsura aceasta pentru popularitatea lui, trebuie să ceară ca să fie pedepsit cu închisoarea, pentru că acel om nu-şi înţelege rostul de părinte şi trebuie să resimtă toată rigoarea legii.

D. N. Trandafirescu: Noi, cari cunoaştem sufletul ţăranului, avem concepţia că la acelaş rezultat se poate ajunge şi cu blândeţe.

D. C. Onciul: Da, cu blândete, am ajuns la 70 la sută analfabeți!

Vedeți d-lor, așa se prezintă situațiunea înaintea ochilor oamenilor din provinciile alipite cari nu sunt cufunđați în luptele fratricide din Vechiul Regat și cari în consecință putem trata astăzi lucrurile cu franchetă și cu o convingere liberă, fără să fim mânăți de oarecari resentimente sau preocupări.

D. Matei Cantacuzino, acest straniu personagiu feudal cu alure comuniste, (ap'ause) într'o cuvântare a lui, n'a găsit alte accente de condamnare a partidului liberal, decât să-i arunce în față acuzarea de feudalism bancar.

Am avut onoarea, ca unul din provinciile alipite și ca unul care stă obiectiv față în față cu chestiunile din această țară, să spun că nu găsesc un titlu mai de onoare pentru partidul liberal decât tocmai că acest partid se îndeletnicește cu chestiunile economice și repoartă succese, cari sunt o adevărată mântuire pentru neamul românesc. Iar d. Cantacuzino, care cu o atât de vastă cultură, totuș a aruncat în față partidului liberal un asemenea calificativ în incinta publică a acestui Senat, îi răspund în semn de revanșă, că nimeni ca dânsul nu profesează un mai pronunțat feudalism de demagogie.

D-lor senatori, punându-se în prezență toate aceste evenimente, toate instituțiunile politice din vechiul regat, veți înțelege ușor, că pentru noi cei din provinciile alipite, n'a fost grea alegerea, pentru acei în deosebi cari știm să gândim și să pătrundem miezul lucrurilor.

Bucovina a avut norocul, dar a avut și meritul să se orienteze cât mai curând posibil și cât mai bine.

Și, aci depe tribuna aceasta, vă declar în numele Bucovinei, că fiii acestei regiuni a țării românești nu se vor opri la acest noroc și la acest merit, ci și de acum înainte, nu vor râvni decât ca din piepturile lor să țâșnească acelaș ideal al consolidării iubitei noastre patrii, că și de acum înainte și pentru totdeauna ei se vor strădui să se conformeze vechiului adagiu al strămoșilor noștri romani, care a fost păstrat în cuvintele atât de plastice: „Salus republicae, suprema lex esto“.

(Aplause prelungite).

C 136 832